

Uchwała z dnia 29 kwietnia 2008 r., III CZP 28/08

Sędzia SN Helena Ciepla (przewodniczący)

Sędzia SN Stanisław Dąbrowski (sprawozdawca)

Sędzia SN Lech Walentynowicz

Sąd Najwyższy w sprawie z wniosku Jana C., (...) Miasta B., Gminy D., Gminy R. przeciwko Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej w B. w likwidacji o egzekucję świadczenia pieniężnego, po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 29 kwietnia 2008 r. zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Łodzi postanowieniem z dnia 26 listopada 2007 r.:

"Czy w sytuacji, gdy z treści tytułu wykonawczego oraz z wniosku egzekucyjnego nie wynika na rzecz ilu pracowników Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych dokonał wypłaty świadczeń pracowniczych za niewypłacalnego pracodawcę, organ egzekucyjny sporządzając plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji uwzględnia w tym planie roszczenie FGŚP w kwocie odpowiadającej sumie wypłaconych świadczeń na rzecz wszystkich pracowników za okres trzech miesięcy w wysokości najniższego wynagrodzenia (art. 1025 § 1 pkt. 3 k.p.c.), czy też w kwocie do wysokości najniższego wynagrodzenia za okres trzech miesięcy, niezależnie od liczby pracowników, na rzecz których Fundusz dokonał wypłaty za niewypłacalnego pracodawcę?"

podjął uchwałę:

1. Należności Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych z tytułu wypłaconych świadczeń pracowniczych podlegają zaspokojeniu z kwoty uzyskanej z egzekucji w kolejności trzeciej (art. 1025 § 1 pkt 3 k.p.c.) do wysokości sumy kwot najniższego wynagrodzenia za pracę za okres trzech miesięcy, wypłaconych każdemu pracownikowi dłużnika, a w kolejności szóstej (art. 1025 § 1 pkt 6 k.p.c.) w części przewyższającej tę sumę.

2. W postępowaniu na skutek zarzutów przeciwko planowi podziału (art. 1028 § 2 k.p.c.) sąd władny jest czynić ustalenia faktyczne dla rozstrzygnięcia, w jakiej części należność Funduszu Gwarantowanych Świadczeń

Pracowniczych podlega zaspokojeniu w trzeciej kolejności, a w jakiej w szóstej kolejności.

Uzasadnienie

W dniu 27 czerwca 2005 r. sporządzono na podstawie art. 1023 § 1 k.p.c. plan podziału sumy uzyskanej ze sprzedaży nieruchomości należących do Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej w B. w likwidacji, w ramach którego został zaspokojony wpis od planu podziału, koszty egzekucyjne oraz 20,89% należności pracowniczych, w tym należności Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. W planie podziału nie zostały uwzględnione należności likwidatora Spółdzielni zgłoszone przed sporządzeniem planu podziału, jak też pominięto należności Gminy R. i Gminy D. zabezpieczone hipotecznie.

Po rozpoznaniu zarzutów przeciwko planowi podziału, Sąd Rejonowy w Brzezinach postanowieniem z dnia 22 maja 2007 r. zmienił plan podziału. Mając na względzie art. 1025 k.p.c. uznał, że w pełni powinny być zaspokojone koszty egzekucyjne jako podlegające zaspokojeniu w kategorii pierwszej i z tytułu kosztów egzekucyjnych nakazał zapłacić komornikowi kwotę 43 318,90 zł. W dalszej kolejności powinny zostać zaspokojone należności za pracę za okres trzech miesięcy do wysokości najniższego wynagrodzenia za pracę ujęte w kategorii trzeciej. Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu sporządzenia planu podziału najniższe wynagrodzenie za pracę wynosiło 849 zł i dlatego w tej kategorii każde roszczenie pracownicze mogło zostać zaspokojone do kwoty 2547 zł. Zgodnie z art. 10 ustawy z dnia 29 grudnia 1993 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (jedn. tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 9, poz. 85 ze zm. – dalej: "ustawa z dnia 29 grudnia 1993 r."), przy dochodzeniu zwrotu wypłaconych świadczeń, roszczenia Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych korzystają z takiej samej ochrony prawnej, jaką odrębne przepisy przewidują dla należności za pracę. Z tego względu Sąd Rejonowy kwotę 2547 zł przyznał Funduszowi Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych w kategorii trzeciej, a pozostała kwota 183 210,15 zł wystarczyła do zaspokojenia trzech należności Miasta B., najwcześniej zabezpieczonych hipoteką.

Zażalenie na postanowienie Sądu Rejonowego zmieniające plan podziału złożył m.in. Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, podnosząc, że

dokonał wypłaty na rzecz 173 pracowników dłużnika na łączną kwotę 578 628,46 zł, a tym samym wstąpił w prawa wszystkich 173 pracowników w zakresie dokonanych wypłat. Oznacza to, że w kategorii trzeciej powinny zostać ujęte należności Funduszu liczone od każdego pracownika, a nie jak uczynił Sąd Rejonowy tylko od jednego pracownika.

Przy rozpoznaniu zażalenia Sąd Okręgowy w Łodzi powziął wątpliwość czy zaspokojenie wierzytelności Funduszu ma nastąpić do wysokości najniższego wynagrodzenia za prace za okres trzech miesięcy niezależnie od liczby pracowników, którym Fundusz wypłacił należności za dłużnika, czy też do wysokości najniższego wynagrodzenia za okres trzech miesięcy w odniesieniu do każdego z tych pracowników. Sąd Okręgowy nie kwestionował, że Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych ma tyle wierzytelności wobec dłużnika, ilu jego byłym pracownikom wypłacił należność za pracę, jednakże zauważył, że w konkretnej sprawie z treści tytułu wykonawczego nie wynika, ile roszczeń pracowniczych i w jakiej wysokości egzekwuje Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Tytułem wykonawczym jest nakaz zapłaty Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 7 stycznia 2002 r., którym nakazano dłużnikowi Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej w B. w likwidacji, aby zapłaciła Funduszowi Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych kwotę 308 7456,89 zł z ustawowymi odsetkami.

W ocenie Sądu Okręgowego, komornik dysponując wskazanym tytułem wykonawczym nie był uprawniony do badania, jaki był rzeczywisty zakres uprawnień wierzyciela wynikający z tego tytułu, w szczególności czy zasądzona na rzecz Funduszu należność stanowi sumę świadczeń wypłaconych wcześniej przez Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych na rzecz innych wierzycieli dłużnika i w jakiej wysokości dokonano wypłat na rzecz poszczególnych uprawnionych pracowników.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Podział sumy uzyskanej w egzekucji unormowany w art. 1025 i 1026 k.p.c. oparty jest na systemie priorytetu i proporcjonalności. W art. 1025 § 1 k.p.c. wymienione zostały w odpowiedniej kolejności wierzytelności uprzywilejowane, które ze względu na ich znaczenie dla ochrony interesu społecznego korzystają z pierwszeństwa w zaspokojeniu przed innymi, natomiast w art. 1026 k.p.c. uregulowano sposób zaspokojenia wierzytelności w sytuacji, w której suma objęta

podziałem nie wystarcza na zaspokojenie wszystkich wierzytelności, mających równe pierwszeństwo w danej kategorii. W takim wypadku wierzytelności tej samej kategorii podlegają zaspokojeniu proporcjonalnie do wysokości każdej z nich, z tym że zasada proporcjonalności podziału nie ma zastosowania do wierzytelności hipotecznych i zastawników, którzy korzystają z pierwszeństwa ustanowionego dla ograniczonych praw rzeczowych (art. 249 § 1 k.c.). Spośród uprzywilejowanych wierzytelności zaspokojeniu podlegają w pierwszej kolejności koszty egzekucyjne, w drugiej – należności alimentacyjne, w trzeciej – należności za pracę za okres trzech miesięcy do wysokości najniższego wynagrodzenia za pracę określonego w odrębnych przepisach oraz renty z tytułu odszkodowania za wywołanie choroby, niezdolności do pracy, kalectwa lub śmierci i koszty zwykłego pogrzebu dłużnika, w czwartej – należności wynikające z wierzytelności zabezpieczonych hipoteką morską, w piątej – należności zabezpieczone hipotecznie lub zastawem rejestrowym albo zabezpieczone przez wpisanie do innego rejestru, a w szóstej – należności za pracę niezaspokojone w kolejności trzeciej.

Artykuł 10 ustawy z dnia 29 grudnia 1993 r. w razie niewypłacalności pracodawcy stanowił, że wypłata świadczeń pracowniczych ze środków Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych powoduje z mocy prawa przejście na Fundusz roszczenia wobec pracodawcy lub masy upadłości o zwrot wypłaconych świadczeń, a przy dochodzeniu zwrotu wypłaconych świadczeń roszczenia Funduszu korzystają z takiej samej ochrony prawnej, jaką odrębne przepisy przewidują dla należności za pracę. Takiej samej treści uregulowanie znalazło się w art. 23 obowiązującej ustawy z dnia 13 lipca 2006 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (Dz.U. Nr 158, poz. 1121).

Roszczenia Funduszu o zwrot wypłaconych świadczeń zostały zrównane z roszczeniami pracowniczymi w zakresie ochrony prawnej przewidzianej w odrębnych przepisach dla należności za pracę. Wypływa stąd wniosek, że należności Funduszu z tytułu wypłaconych świadczeń podlegają zaspokojeniu z sumy uzyskanej z egzekucji w tej samej kolejności, która przewidziana została w art. 1025 § 1 k.p.c. dla należności za pracę, czyli w kolejności trzeciej i szóstej.

Na podstawie art. 10 ustawy z dnia 29 grudnia 1993 r. następowało przejście na Fundusz z mocy ustawy istniejących już wcześniej wierzytelności; nie następowała zmiana wierzytelności, lecz zastąpienie dotychczasowego wierzyciela. Podobnie dzieje się na podstawie art. 23 ustawy z dnia 13 lipca 2006 r.; Fundusz

nie dochodzi w istocie zwrotu odrębnej wierzytelności powstałej na skutek zaspokojenia roszczeń pracowniczych, lecz wierzytelności przysługujących pracownikom wobec ich pracodawcy, które nabywa z mocy ustawy. W konsekwencji Fundusz wchodzi w prawa pracownika dochodzącego należności za pracę od pracodawcy, przeciwko któremu toczy się egzekucja, a tym samym ma prawo dochodzić zwrotu należności wypłaconych każdemu z byłych pracowników, czyli Fundusz ma tyle wierzytelności ilu pracownikom wypłacił należność za pracę. Należności Funduszu z tytułu wypłaconych świadczeń pracowniczych podlegają zatem zaspokojeniu z kwoty uzyskanej z egzekucji w kolejności trzeciej do wysokości sumy kwot najniższego wynagrodzenia za pracę za okres trzech miesięcy, wypłaconych każdemu pracownikowi dłużnika, a w kolejności szóstej w części przewyższającej tę sumę.

Dalszym zagadnieniem jest kwestia, co powinien uczynić organ egzekucyjny, sporządzając plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji, jeżeli treść tytułu wykonawczego jest niejasna co do tego, w jakiej części należność Funduszu podlega zaspokojeniu w trzeciej kolejności, a w jakiej części w szóstej kolejności.

Plan podziału, w którym komornik uwzględniłby jedynie trzykrotność minimalnego wynagrodzenia jednego pracownika, niezależnie od liczby pracowników, którym Fundusz wypłacił świadczenia byłby wadliwy. Wszystkie należności, o których mowa w art. 1025 § 1 pkt 3 k.p.c., powinny być traktowane jednakowo, przy czym komornik związany jest treścią tytułu wykonawczego. Umieszczając w planie kwotę niższą niż zamieszczona w tytule wykonawczym Funduszu, komornik z naruszeniem art. 804 k.p.c. postąpiłby w sposób sprzeczny z treścią tytułu. Wątpliwości organu egzekucyjnego dotyczące kwestii, czy tytuł wykonawczy nadaje się do wykonania, mogą być rozstrzygnięte w drodze wykładni. Bezsporne jest w piśmiennictwie i judykaturze, że uprawnionym do składania wniosków o wykładnię wyroku oprócz stron procesu jest także organ egzekucyjny, którym jest komornik.

Większe możliwości ma sąd w postępowaniu na skutek zarzutów przeciwko planowi podziału (art. 1028 § 2 k.p.c.). W postępowaniu sąd nie może rozpoznawać sporu co do istnienia prawa objętego planem podziału, *a contrario* – ma pełną możliwość ustalenia okoliczności, od których zależy kolejność zaspokojenia należności, gdyż kolejność zaspokojenia nie dotyczy istnienia samego prawa. W postępowaniu na skutek zarzutów przeciwko planowi podziału sąd władny jest więc

czynić ustalenia faktyczne dla rozstrzygnięcia, w jakiej części należność wierzyciela podlega zaspokojeniu w trzeciej kolejności, a w jakiej części w szóstej kolejności.

Z tych względów orzeczono, jak na wstępie.